

Monipuolinen Sveitsi matkailumaana

Matkailussa elämyksiä on pyritty tuottamaan jo kautta vuosituhansien. Matkailijat kaipaavat jännitystä, iloa ja sisältöä elämään. Luonnon muokkaamat maisemat ja liikkuminen tarjoavat uusia kokemuksia, tai kohde valikoituu historiallisuuden ja ruokakulttuurinsa perusteella.

Matkasuunnitelmia tehdään entistä enemmän myös kestävää kehitystä ja hiilijalanjälkeä arvioiden. Matkailijoita ei myöskään voida enää tyyptellä vain yhteen kategoriaan. Kulttuuri-, perinne-, luonto-, vuoristo-, vaellus-, seikkailu-, ostos-, ruoka-, kello-, seniori-, luomu-, terveys-, kylpylä-, liikunta-, slow-, hyvinvointi-, nostalgia-, kuntoliikunta- ja sukulaismatkailijoille ja kaikkien näiden yhdistelmille löytyy monikulttuurisesta Sveitsistä paljon sopivaa.

Kulttuuri-, perinne- ja nostalgiamatkailu

Tutustumisen Sveitsiin, sen kulttuuriin ja elämäntapoihin voi aloittaa museoiden, gallerioiden, konserttien ja festivaalien avulla. Sveitsissä on Euroopan tiheimmät museoiden ja gallerioiden verkostot. Perinne- ja nostalgiamatkailua kaipaaville löytyy useita Unescon maailmanperintökohteita; yhdeksän kulttuurikohdetta ja kolme luontokohdetta. Matkailija voi osallistua myös sveitsiläisten perinteisiin kylä- ja kansanjuhlisiin.

Taidemuseoista kuuluja ovat mm. Zürichin Kunsthhaus, Baselin Kunstmuseum sekä Foundation Bayeler, Geneven Musée d'Art, Luzernin Sammlung Rosengart, Bernin Zentrum Paul Klee sekä Winterhurissa Oskar Reinhart-taidekokoelmat.

Aluemuseoissa pääsee tutustumaan Sveitsin eri seutujen ja elinkeinon kehitykseen. Modernit audiosysteemit tarjoavat selostukset korvakuulokeisiin useilla kielillä. Zürichin päärautatieaseman vieressä sijaitsee Landesmuseum, vanhassa Schaffhausenin kaupungissa luostarimuseo zu Allerheiligen, Luzernista löytyy Sveitsin liikennemuseo ja pitseistään kuulusta St.Gallenin kaupungista tekstiilimuseo. Zürichissä on lisäksi mm. lelumuseo. Brienz-kaupungin itäpuolinen laaja puistomainen Ballenberg-ulkomuseo esittelee kesäaikaan sinne eri puolilta Sveitsiä siirrettyjä vanhoja taloja sekä pihapiirejä ja entisaikojen työskentelymenetelmiä.

Historiamatkailijat löytävät Sveitsissä paljon luonnonhistoriaa, sotahistoriaa, mielenkiintoisia tapahtumia ja rakennuksia. Euroopan vanhin nimeltä tunnettu hotelli on sijainnut Suuren Pyhän Bernhardin solan Sveitsin puoleisessa päässä. Sen perustajina olivat noin vuonna 1050 augustinolaismunkit, jotka palvelivat Roomaan meneviä pyhiinvaeltajia. Maailman kaunein hotelli löytyy Thunin kaupungista entisestä juustolasta, johon laitettu Spedition-hotelli sai vuonna 2017 ranskalaiselta Unesco-Prix-Versailles-järjestöltä ykkössijan sisustuksesta.

Nostalgiaa löytyy vanhoista kaupunginosista ja monista linnoista. Melkein jokaisessa, nykyisin yhä hyväkuntoisessa linnassa on yleisölle avoin museo. Linnoja, torneja ja raunioita esihistoriasta Antiikin Rooman aikaan on Sveitsissä nähtävyyksikohteina kaikkiaan yli tuhat. Vuonna 2014 perustettu Sveitsin linnat -yhdistys, johon kuuluu tällä hetkellä 21 linnaa yhdeksän

kantonin ja kolmen kielialueen kattavalla alueella, järjestää vuosittain linnoihin avoimet ovet -tilaisuuden. Yhdistyksen tavoitteena on täyttää infrastruktuurin ja kestävyden erilaiset standardit. Kävijöitä Sveitsin linnoissa oli vuonna 2018 yhteensä yli miljoona.

Sveitsistä löytyy paljon kansanperinteistä musiikkia, tanssia, pukeutumista ja urheilua. Alppitorvi on ollut erityisesti Sveitsin vuoristoseutujen soitin paimenten kommunikointivälineenä. Ensimmäiset maininnat torvesta ovat 1500-luvun alusta. Matkailun ansiosta tämä alppitorvi-kansanperinne elpyi 1800-luvulla ja soitinta pidetäänkin nykyään yhtenä Sveitsin kansallisymbolina.

Sveitsin perinteisiä kansallisurheilulajeja ovat Schwingen, Steinstossen ja Hornussen. Schwingenissä painitaan lajiin kuuluvissa säkkikankaisissa polvihousuissa sahanpurulla päällystetyillä pyöreillä kentillä, joiden halkaisija on noin 7–14 metriä. Schwingenissä on erikseen miesten ja naisten sarjat. Schwingen-ottelut ovat maaseudulla kesän suuria tapahtumia. Steinstossen kilpailuissa heitetään kiviä kuin kuulantyönnössä. Miesten sarjoissa kivien paino vaihtelee 12,5–77,5 kilon ja naisten sarjassa 6–17 kilon välillä. Hornussen puolestaan muistuttaa pesäpallon ja golfin välimuotoa. Peli on saanut nimensä pelissä käytettävästä 78 grammaa painavasta kiekosta, joka lyödään kentälle teräksisestä rampista 2–3 metriä pitkällä joustavalla kepillä. Pelikentällä toisen joukkueen jäsenet yrittävät pyydystää kiekkoa 4 kiloa painavilla Schindel-levyillä ennen kiekon osumista maahan. Hornussenia pelataan erityisesti Keski-Sveitsin alueella.

Lehmätaistelua, Combat de reines, harrastetaan Lounais-Sveitsissä Valais'n ja Vaud'in kantoneissa. Taistelussa kaksi numeroitua lehmää kampailee yrittäen saada toisen perääntymään tatamilta.

Vuoristoisella maaseudulla matkailijatkin pääsevät syyskuussa seuraamaan kukitettujen lehmien paluuta kesänvietosta vuoriiniityiltä ja samalla nauttimaan kyläravintolan viinistä ja juustoista.

Valtakunnalliset kansallispuku- ja jodlaustapahtumat, kuten kansanmusiikkifestivaali Crans Montanassa kesällä 2019 ja Jodlerfest Baselissa kesällä 2020 vetävät sveitsiläisten lisäksi ulkomaisia matkailijoita. Tarinan Pikku Heidistä sveitsiläinen kirjailija J. Spyri sijoitti Itä-Sveitsin Graubündenin

vuorille. Wilhelm Tellin tarinaan liittyviä nähtävyyksiä löytyy Keski-Sveitsissä Urin kantonista ja sen lähistöltä.

Unescon maailmanperintökohteet

Sveitsissä on tällä hetkellä Unescon maailmanperintökohteina yhdeksän kulttuurista ja kolme luontokohdetta. Maailmanperintöluetteloon liittämällä on tarkoitus suojella näitä arvokkaita kohteita. Sveitsin listalta löytyy linnoja, kaupunkeja, rautateitä, paalutaloja, viinipengermiä, vuoria ja jäätiköitä.

Esihistoriallisen paaluasutuksen jäänteitä löytyy Sveitsin alueella 56 eri paikasta, kuten Bodinjärven rannoilta. Paalutusseutuja tutkimalla on saatu kuvaa mm. maanviljelyksen kehityksestä.

Lavaux-viiniviljelmät sijaitsevat Geneve-järven pohjoisrannalla Vaud'in kantonin alueella. Nämä jyrkät yhä tuottavat viinipengermät ovat perua Rooman valtakunnan ajoilta ja esimerkki ihmisten ja ympäristön vuorovaikutuksesta 11-luvulta alkaen.

Yksi tärkeimmistä benediktiiniluostareista sijaitsee Sveitsin koillisosassa St.Gallenin kaupungissa. Vuonna 720 perustettu barokkityylinen St.Gallen-luostari on arkkitehtoninen kokonaisuus ja luostarin kirjasto on yksi maailman parhaimmin säilyneistä ja laajin keskiaikaisista kirjastoista.

Pyhän Johanneksen luostari St.Müstair 1240 metrin korkeudessa Graubündenin laaksossa Itävallan rajalla edustaa puhtaasti karoliinisen ajan rakennustyyliä. Reformaation vaikutuksen piiristä jääneessä luostarikirkossa on Sveitsin laajin sarja säilyneitä figuratiivisia seinämaalauksia.

Bernin, eli Sveitsin pääkaupungin, vanha osa on Unescon listalla yhtenä Euroopan parhaiten säilyneistä keskiaikaisista kaupungeista. Historiallinen keskus, kasvitieteellinen puutarha, viikoittaiset markkinat sekä Bärengraben-karhupuisto, jossa 1400-luvulta lähtien asustaa karhuja, ovat Bernin tunnetuimmat nähtävyydet.

Kellokaupungit La Chaux-de Fonds ja Le Locle sijaitsevat Länsi-Sveitsin Jura-vuoristossa. Suojelukohde muodostuu näistä kahdesta historiallisesta kelloteollisuuden kaupungista.

Bellinzona on eteläisen Ticinon kantonin pääkaupunki ja italiankielisen Sveitsin keskus. Täältä löytyy keskiaikaiset linnat Castelgrande, Montebelten ja Sasso Gorbaran. Nykyisin hoidettu vaellusreitti kiemurtelee linnasta linnaan.

Sveitsin kaksi historiallista rautatielinjaa edustavat erinomaisia harmonisia rataratkaisuja kuten 42 tunnelia ja 144 maasiltaa. Vuonna 1903 käytöön otettu Albulan rautatie välillä Thusis–St.Moritz ja Bernina-solan ylittävä Berninan rautatie ovat yhä käytössä.

Modernein kulttuuriperintökohde koskee sveitsiläisen arkkitehdin ja taiteilijan Le Corbusier'n elämäntyötä. Veistoksellista tyyliä suosinut Le Corbusier mm. kutsui taloja asuttaviksi koneiksi. Sveitsin alueella sijaitsee kaksi perintölistalla olevista La Corbusierin luomuksista.

Kolme Sveitsin alueen Unescon luontokohdetta ovat vuoristoisia. Ticinossa Luganonjärven eteläpuolelta kohoaa Monte San Giorgio. Tällä pyramidinmuotoisella vuorella on maailman parhaiten säilyneet, noin 245–230 miljoonaa vuotta sitten vallinneelta triaskaudelta peräisin olevat fossiiliset jäänteet.

Bernin Alpeilla sijaitsevalla Jungfrau-Aletsch-Bietschorn-alueella on Euroopan suurin jäätikkö. Alueen massiivisella vaikuttavuudella on ollut tärkeä ja inspiroiva rooli eurooppalaisessa taiteessa, kirjallisuudessa ja vuoristomatkailussa. Nykyisin tämä maailmanperintökohde on merkityksellinen tieteellisessä ilmastonmuutoksen tutkimuksessa.

Sardonan karulla vuoristoalueella on jäätikön muokkaamaa suoperäistä kasvillisuutta ja vanhin Sveitsin alueella elävä vuorikaurislaji. Mannerlaattojen rooli vuoriston synnyssä näkyy tässä maailmanperintökohteessa selvästi.

Sveitsin luonto ja ulkoiluharrastukset

Luonto-, eko- ja luomumatkailijoille Sveitsi tarjoaa lukuisia vaihtoehtoja maalla ja vedessä. Vaihtelevan ja monipuolisen ilmaston ansiosta Sveitsi on erinomainen lomakohde harvinaisempienkin lajien harrastajille ympäri vuoden. Sijainti useiden ilmanvirtausten keskellä tekee ilmastosta vaihtelevan. Vuoristossa on talvella kylmää ja lunta, mutta samanaikaisesti Sveitsin

eteläosissa ilmasto muistuttaa välimerellistä ilmastoa, mikä monipuolistaa pidempäänkin viihtyvän lomailua. Hiihtorinteet muuttuvat kesän tultua patikointireiteiksi. Loma-asuntoja voi vuokrata nettisivustojen tai kuntien matkailuneuvonnan kautta ympäri vuoden.

Sveitsissä on 65 000 kilometriä keltaisin viitoituksin merkittyjä reittejä, joista löytyy kaiken ikäisille ja kuntoisille vaeltajille sopivia. Reitin alku on yleensä taajamassa, ja kävelyyn keskimäärin kuluva aika on merkitty viittoihin. Kunnat teettävät ilmoitustaululleen sekä esitteisiinsä selkeitä karttoja vaellusreiteistään. Vaeltajalle tärkeitä ovat nilkkaa tukevat jalkineet ja sään mukainen varustus. Reittiin pitää paneutua etukäteen ja huomioida oma kunto ja mahdollinen korkean paikan kammo. Ensimmäisellä kerralla on hyvä mennä kokeneen vaeltajan kanssa. Mobiiliverkko kattaa merkityt reitit. Sveitsin läpi kulkee lisäksi yhdeksän merkittyä pitkänmatkan pyöräreittiä, yhteensä 3 300 kilometriä. Tasaisemmalta maalta löytyy rullaluistelijoille pitkänmatkan reittejä.

Sveitsiä nimitetään usein Euroopan vesialtaaksi. Koko Euroopan makean veden varastoista 6 % sijaitsee Sveitsissä. Rein-, Rhone- ja Inn-joet saavat alkunsa Sveitsin Alpeilta. Sveitsin alueella on yli 175 vähintään 10 hehtaarin kokoista järveä tai tekojärveä. Reinin putoukset, Euroopan suurimmat tasangon vesiputoukset sijaitsevat Neuhausenin kaupungin lähistöllä Saksan rajan pinnassa. Lounais-Sveitsissä Sionin kaupungin eteläpuolella sijaitsee maailman suurin tekojärven pato, 285 metriä korkean muurin rajaama Grande Dixence. Niin Suomea kuin Sveitsiäkin mainostetaan matkailusivustoilla, esitteissä ja kirjallisuudessa veden maina: Suomessa tuttu mainoslause ”Tuhansienjärvien maa” ja Sveitsissä usein ”Switzerland, a Land of water”.

Uimista ja kalastusta voi harrastaa lukuisilla järvillä ja joilla. Kesällä Zürichin- ja Genevenjärven rannoilla maauimalat ovat suosittuja. Suuret järvet Genevenjärvi, Neuchatelinjärvi, Bodenjärvi, Vierwaldstätterjärvi, Zürichinjärvi, Maggiorejärvi, Luganonjärvi, Thuninjärvi ja Bielinjärvi tarjoavat mahdollisuuksia matkustaa moottori- ja höyrylaivoilla sekä purjehti-

miseen tai moottoriveneilyyn. Voimakkaamman kuin 8 hv-perämoottorin käsittelyyn vaaditaan veneilylupakirja.

Rannoilla sekä sisämaassa on myös leirintäalueita, joille usein naapurinmaalaisetkin tuovat asuntovaunansa jopa vuosiksi. Sup-lautoja annetaan vuokralle leirintäalueilla ja järvenranta-uimaloista. Purjelautailua harrastetaan myös monilla pienillä järvillä.

Erilaisten vuoristohissien ja rinnejunien avulla päästään syrjäisiinkin paikkoihin. Kesällä harrastetaan paljon riippuliitämistä, jota voi turisti kokeilla ohjaajan parina, varaamalla tandem-liidon sellaisia markkinoivilta yrittäjiltä tai yhdistyksiltä.

Koskenlaskua pääsee kokeilemaan esimerkiksi Berner Oberlandissa. Rotjärvellä lähellä Luzernia on Sveitsin soutukeskus.

Golf ja ratsastus ovat myös suosittuja lajeja. Vuorikiipeilyä harrastetaan paljon ja siihen saa kurssitusta.

Talvinenkin Sveitsi tarjoaa paljon harrastusmahdollisuuksia. Sveitsissä sijaitsee Euroopan korkeimmat talviurheilualueet ja runsaasti hyvätasoisia laskettelukeskuksia. Laskettelurinteitä on 7 300 kilometriä, lisänä syvän lumen freeriding-rinteitä ja 5 000 kilometriä latuverkoston. Useimmissa hiihtohisseissä päiväkortit on korvattu ns. pistekorteilla, johon ladatun rahasumman määrä pienenee hissinousulla ja jota voi käyttää koko sesongin. Maastohiihdon suosio on kasvanut. Engadinin laaksossa Graubündenin kantonissa järjestetään vuosittain maaliskuussa kansainvälisesti tunnettu hiihtotapahtuma EngadinSkimarathon. Vuorilla voi harrastaa myös lumikenkäilyä ja ohjaskelkkailua tai ratakelkkailua. Talviharrastuksina luistelu luonnossa jäädytetyillä luisteluradoilla on elämyksellinen kuten myös jäätyneillä vesiputouksilla kiipeäminen.

Sveitsi on tunnettu myös suunnistuksesta, jalkapallosta, mäenlaskusta, salibandystä ja jääkiekkoilusta. Noihin kahteen jälkimmäiseen lajiin on Sveitsissä palkattu suomalaisiakin pelaajia ja valmentajia. Jääkiekon vuoden 2020 MM-kisat järjestetään Sveitsin Lausannessa ja Zürichissä. Suomi osallistuu kisoihin hallitsevana maailmanmestarina.

Junalla matkaten tai laivalla seilaten tai postiautoillen pääsee tutustumaan melkein koko Sveitsiin. Lähiliikenneverkoston yhteys täsmällisesti

kulkeviin juniin helpottaa liikkumista. Koko reittinsä liput voi ostaa samasta paikasta asemalta tai netistä. Paikkavarauksia junaan ei tarvitse tehdä, mutta turistien suosimille osuuksille varausta voi suositella. Sveitsissä junalla ja laivoilla liikkumista varten ulkomainen turisti voi matkata myös Inter-rail-päiväkorteilla, jotka on hankittava kotimaassa ennen matkaa. Kauniista maisemista voi nauttia esimerkiksi junan panoraama-vaunussa Unescon maailmanperintölistalle otetuilla reiteillä Itä-Sveitsissä. Niin ikään kuuluisa on yli sata vuotta sitten Bernin eteläpuolella vuoren sisään luotu Jungfrau-joch-junarata. Se vie Top of Europe -asemalle 3 454 metrin korkeuteen, josta näkee Unescon maailmanperintöluetteloon otetun Aletsch-jäätikön.

Gastronomiaa ja laatutuotteita matkailijalle

Suklaa

Maitotiiviste ja maitosuklaa ovat sveitsiläisiä keksintöjä 1800-luvun lopulta. Sveitsiläiset kuluttavat vuosittain eniten suklaata Euroopassa, uusimman tilaston mukaan 10,8 kg vuodessa henkeä kohden. Sveitsillä on hyvin pitkät perinteet luksuskonvehtien valmistamisessa. Tunnetuimmat suklaavalmistajat ovat Lindt & Sprüngli, Nestlé ja Migros-ketjun Frey. Alun perin sveitsiläiset Suchard ja Toblerone kuuluvat nykyään yhdysvaltalaiseen elintarvikekonserniin Mondelez International. Lindt & Sprünglin pääkonttori ja tehdas sijaitsee Kilchbergissä Zürichinjärven rannalla ja Nestlén pääkonttori on Veveyssä Genevenjärven rannalla.

Yksi tapa tutustua suklaaseen Sveitsissä on retki Chocolat Train -junan kyydissä joko 1900-luvun alun junavaunussa tai nykyaikaisessa maisemajunassa. Juna lähtee Genevenjärven rannalta Montreux`sta ja menee Broc`in kautta Gruyeres`iin ja takaisin. Broc`ssa voi vieraila Nestlén Cailler-suklaatehtaalla. Gruyres`ssä voi pistäytyä kukkulalla kylän linnassa ja Gruyere-juustolassa. Gruyeres on tunnettu myös tukevasta vispikermastaan.

Juusto

Juusto on olennainen osa Sveitsin ruokakulttuuria ja ajanvietettä. Juustot ovat maailman arvostetuimpien joukossa ja laaduntarkkailu on korkealu-

okkaista. Sveitsin juustolaadut on nimetty perinteisten valmistusseutujensa mukaan. Juustoista tunnetuin on pehmeän makuinen reikäinen Emmental-juusto, joka on yksi maan vanhimmista juustolaaduista. Tunnettuja juustoja ovat myös Appenzeller, Gruyere, Tilsit ja Raclette.

Perinteistä alppijuustoa valmistetaan vuoristossa pienissä juustoloissa. Valmistus tapahtuu käsin avotulella tuoreesta prosessoimattomasta lehmän- tai vuohenmaidosta. Turistit voivat tutustua muutamissa juustoloissa juuston valmistukseen. Emmentalissa Kiesenin kunnassa sijaitsee maitotalousmuseo. Tunnetuilla sveitsiläisillä juustolaaduilla on omat web-sivut.

Kaksi sveitsiläistä juustoruokaa ovat ylitse muiden; Raclette ja Fondue. Nimet tulevat ranskankieliseltä vuoristoalueelta. Fondueta syödään yleensä leipäkuutioiden kera. Tyypillisin fondue-resepti on moitié-moitié (puolet ja puolet), jolloin seoksessa on pääasiassa Emmental- tai Gruyere- sekä Vacherin Fribourgeois -juustoa. Fondueta matkailija voi maistella muun muassa Fribourg`in (saks. Freiburg) kantonissa liikennöivässä retrojunassa ”Train Fondue” matkalla Bullesta Montbovon`iin ja takaisin. Matkan aikana nautitaan fondueateria ja marenkijälkiruoka.

Raclette-ateria valmistetaan samannimisestä juustosta, jota sulatetaan ja nautitaan yleensä perunoiden, hillisipuleiden ja suolakurkkujen kera. Tunnettuja ovat myös alun perin Jura-vuoriston juusto Tete de Moine, Bodinjärven alueelta oleva Tilsiter ja Glarusin kantonin Schabziger-juusto.

Viinit

Sveitsin tärkeimmät viinialueet sijaitsevat etelässä Valais`n (saks. Wallis) ja Vaud`in kantoneissa. Sveitsi on tunnettu hyvistä kuivista valkoviineistään. Viljelyin rypäle on Gutedel. Länsi-Sveitsissä tuo rypäle tunnetaan nimellä Chasselas ja Valais`issa nimellä Fendant. Viljellymmät punaviinirypäleet ovat Pinot Noir, Gamay ja Merlot. Sveitsin kantoneista 18 on viininviljelyaluetta. Viiniä myydään Sveitsissä elintarvikeliikkeissä ja voi tilata laatoittain kotiin. Junissa istuinvaunussa on sallittua nauttia välipalaa matkalle mukaan otetun viininkin kera.

Viinialueilla järjestetään syys- ja lokakuusin kansanjuhlia ja maistiaisia, Winzerfeste. Vierailijoita vetävät erityisesti Bernin länsipuolisen Bielinjärven

rannat kuten Erlach ja Twann, sekä Unescon maailmanperintölistalle otettu laaja Lavaux-viinialue Genevenjärven rannassa Lausannen eteläpuolella. Pienissä kapeakujaisissa kylissä voi poiketa kellareihin maistiaisille ja ostaa pulloja mukaansa, mutta aukioloajat on hyvä varmistaa etukäteen kuntien tai matkailumarkkinoinnin kotisivun kautta. Toinen sesonki viiniturismille on huhtikuun loppu–toukokuun alku, kuten Valais’n kantonissa Salgeschissa, jossa tuolloin pullotetaan edellissyksyisten rypäleiden satoa. Mielenkiintoisia vaellusreittejä löytyy myös viininviljelyalueilla ympäri Sveitsiä.

Kellot

Kelloteollisuus yhdistetään vahvasti Sveitsiin ja onkin Sveitsin tärkeimpiä vientiteollisuuden sektoreita. Sveitsiläinen Abraham Perrelet keksi automaattikellon 1700-luvulla ja Charles E. Guillaume kehitti vuonna 1895 kellojen tarkkuuteen vaikuttavan metalliseoksen, jonka ansiosta hän sai Nobelin fysiikanpalkinnon vuonna 1920.

Sveitsissä valmistetaan noin 95 % kaikista maailman luksuskelloista. Valuuttamääräisesti Sveitsistä tulee yli puolet koko maailman rannekellojen tuotannosta. Luksuskellojen valmistus keskittyy Geneven alueelle. Määrän sijaan keskitytään laatuun, kestävyYTEEN, huippuosaamiseen, esteettisyyteen ja alkuperäisyyteen. Swiss made -merkintä takaa laatua ja alkuperäisyyttä. Tuon merkinnän käyttö on tarkoin säädelty ja Sveitsi onkin kiristänyt kriteereitä merkin käytölle lainsäädännöllä laadun ja alkuperäisyyden takaamiseksi. Yhden kellon kehittämiseen saatetaan käyttää vuosia ja kellon ostajia kiehtookin käsityötaito.

Arvostettuun sveitsiläiseen kulta- ja koruseppäperinteeseen ja kellohistoriaan voi tutustua lukuisissa Sveitsin kellomuseoissa. Musée International d’Horlogerie sijaitsee Vaudois’n kantonissa maailmanperintölistalla olevassa Chaux-le-Fonds’n kaupungissa, josta tuli kelloteollisuuden keskus 1700-luvulla. Seutu on tunnettu taiteestaan ja kellojen lisäksi muustakin käsityöstä kuten soittorasioista. Täällä Jura-vuoriston alueella voi tutustua myös soittorasioiden historiaan Musée Baud’ssa.

Patek Philippe kehitti 1800-luvulla rannekellon. Genevessä sijaitsee Musée Patek Philippe, jossa voi tutustua 1500-luvulta alkaen valmistettuja

eurooppalaisia, sveitsiläisiä ja geneveläisiä kelloja sisältävään antiikkikokoelmaan sekä Patek Philippe -kellojen omaan historiaan.

Jo kelloliikkeiden ja valmistajien loistokkaat näyteikkunat ovat nähtävyyksiä. Laadukkaat kelloliikkeet omaavat erinomaiset valikoimat kaikkialla Sveitsissä. Maailman suurimpaan kellojen näyteikkunaan ja uutuuksiin pääsee tutustumaan vuosittain järjestettävillä maailman suurimmilla kello- ja jalokivialan BaselWorld-messuilla Baselissa.

Vastavuoroista matkailua

Sveitsiläisten matkat Suomeen

Sveitsiläinen on innokas ja nautiskeleva matkailija, joka on valmis sijoittamaan matkaan suhteellisen paljon, jos vain hinta-laatusuhde on kohdallaan. Hän vaatii rahoilleen myös vastinetta sekä hyvää ja ystävällistä palvelua. Ekologiset arvot ovat sveitsiläisille tärkeitä jo matkaa suunniteltaessa. Suomen pääkilpailijoina sveitsiläisten matkakohteen valinnassa ovat Ruotsi, Norja ja Islanti. Suomen osuus sveitsiläisten Eurooppaan suuntautuvista matkoista on 0,5 %. Sveitsiläiset tekevät ulkomaanmatkoista 88 % Eurooppaan. Sveitsissä on rekisteröityjä matkatoimistoja 1656, joista yli 40 prosentilla on SRV:n (Schweizer Reise Verband) jäsenyys. Jäsenyys on edellytys matkanjärjestävyydelle ja osa matkatoimistoissa järjestää matkoja vain tilauksesta.

Vuonna 2018 Sveitsistä tehtiin 86 000 matkaa Suomeen, jossa nousua edellisvuodesta 5 %. Noista sveitsiläismatkailijoista oli Suomeen ensimmäistä kertaa saapuvia 33 %. Suomeen saapuvien sveitsiläismatkailijoiden kokonaismäärästä kaksikolmasosaa saapuu Sveitsin saksankieliseltä alueelta ja viidesosa ranskankieliseltä alueelta ja prosentin verran italiankieliseltä alueelta. Sveitsi sijoittui eniten matkoja Suomeen tehneiden kansallisuuksien vertailussa sijalle 13. Sveitsistä Suomeen saapui 82 000 matkailijaa ja transito-matkailijoita oli 4 000. Transito-matkailijat ovat Helsingin lentokentän kautta Suomesta poistuneita päiväkävijöitä, jotka ilmoittivat olleensa Suomessa ainoastaan läpikulkumatalla. Tämä luku selittynee sillä, että Suomesta on tiheät suorat lentoyhteydet esimerkiksi Aasiaan. Rekisteröityjä sveitsiläisyöpymisiä oli kaikkiaan 168 000, joka on 2,5 % kaikista

ulkomaisista yöpymisistä. Yöpymisten määrä on kasvanut keskimäärin 3 % vuodessa aikavälillä 2000–2014 ja 5 % vuonna 2018.

VisitFinlandin tekemän markkinointitutkimuksen mukaan vuonna 2018 Suomeen tulevista sveitsiläisistä 19 % oli työ-, kongressi-, messu- tai seminaarimatalla ja 26 % tuttava- ja sukulaisvierailulla. Lomamatkalaisia oli 47 % ja kauttakulumatalla 5 %.

Päivittäin kulutettiin keskimäärin 90 euroa ostoksiin, 120 € majoittumiseen, 123 € ravintoloihin, 28 € liikkumiseen ja kulttuuriin 12 €. Rahankäyttö oli keskimäärin 532 € vierailua kohti. Pääkaupunkiseutu oli matkakohteenä 33 % prosentilla. Matkansa aikana Suomen lisäksi muihinkin maihin suuntasi 37 % matkailijoista. Suomen järviolueella yöpyy noin 14 % kaikista sveitsiläisyöpyjistä. Järvi-Suomessa ja pääkaupunkiseudulla sveitsiläisten yöpyjien määrä on vähentynyt vuonna 2018 ja Etelä-Savossa nousut. Suosituimmat alueet ovat kesällä Helsinki ja talvella Lappi. Lapin alueella yöpymismäärät ovat kasvaneet eniten vertaillessa viimeistä kymmentä vuotta. Lapissa sveitsiläisten yöpymiset jatkoivat voimakasta nousuaan etenkin Kittilän, Kolarin ja Sodankylän kohteissa. Sveitsiläisten yöpyjien määrä Lapissa kesä- ja talvikautena on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana ja kesäkautena 2010–2018 nousua on ollut 8 %. Sveitsistä Suomeen käynnistyi vuonna 2019 jo 18. tilauslentosetoni, jossa kohteina ovat Kittilä ja Rovaniemi. Tämä kertoo vahvasta kasvusta Lappiin myös tulevina kautena.

Suomesta Sveitsiin – maailman parhaimmilla lentokentillä

Suomen ja Sveitsin välillä on hyvät lentoyhteydet. Finnairilla on suorat ja säännölliset lentoyhteydet Helsingistä Geneveen ja Zürichiin. Molempien lentokenttien yhteydessä sijaitsee rautatieasema ja junayhteydet ovat hyvät muualle maahan. Lisäksi Suomessa on tarjolla runsaasti muiden lentoyhtiöiden välilaskuja sisältäviä lentoja Sveitsiin. Valmismatkoja läpi vuoden tarjoavat monet matkanjärjestäjät.

Marraskuussa 2017 julkaistussa maailman parhaimpien lentokenttien äänestystutkimuksessa

Suomi ja Sveitsi pärjäsivät erinomaisesti. The Guide to Sleeping in Airports -www-sivuilla järjestettiin äänestys vuoden 2017 maailman parhaasta ja huonoimmasta lentokentästä. Kyselyssä oli yli 25 000 vastaajaa. Tässä äänestyksessä Helsinki–Vantaan lentokenttä oli neljänneksi paras. Suomalaista lentokenttää luonnehdittiin siistiksi, puhtaaksi ja moderniksi, jossa on helppo liikkua. Sveitsin Zürichissä sijaitseva Kloten International Airport sijoittui sijalle 10. Kymmenen parhaimman lentokentän joukossa Euroopasta tälle listalle sijoittuvat Suomen ja Sveitsin lisäksi ainoastaan Saksan Munich International Airport ja Viron Tallinnan International Airport.

Konsulttiyhtiö Skytraxin keväällä 2018 julkaiseman kyselyn mukaan Sveitsin Zürichin lentokenttä oli yhdeksänneksi paras ja Helsinki–Vantaan sijalla 16. Lista perustuu suoraan matkustajien kokemuksiin ja mielipiteisiin lentoasemien laadusta, toimivuudesta ja mukavuudesta. Vertailu tunnetankin nimellä ”Passengers Choice Awards” (matkustajien valinta). Vuonna 2019 arvionsa lentokentistä oli antanut lähes 14 miljoonaa matkustajaa 100 eri maasta.

Nettimatkatoimisto Travellinkin vuonna 2017 julkaiseman kyselyn mukaan maailman paras lentoasema oli Helsinki–Vantaan lentoasema, Sveitsin Zürichin lentoaseman sijoituessa sijalle kolme ja Sveitsin Geneven lentoaseman sijoituessa sijalle kuusi. Kyselyyn vastasi 65 000 matkailijaa eri puolilta Eurooppaa.

Onnellisia maita

Viimeisimmän vuonna 2019 julkaistun maailmanlaajuisen indeksin mukaan Suomi on maailman onnellisin maa jo toista vuotta peräkkäin. Yliopistotutkijoiden koostaman laskelman on julkaissut Sustainable Development Solutions Network -verkosto (SDSN). Kaikki pohjoismaatkin mahtuvat ansiokkaasti kymmenen parhaan joukkoon Sveitsin sijoituessa kuudenneksi. Sveitsi hävisi hieman Islannille, Tanskalle, Alankomaille ja Norjalle. Onnellisuuden kokonaisuuteen otettiin tulojen lisäksi huomioon muun muassa odotusarvo terveistä elinvuosista, korruption vähäisyys, luotettavan läheisen olemassaolo, anteliaisuus ja vapaus tehdä valintoja. Yhä yleisemmin on-

nellisuutta pidetään tärkeänä niin sosiaalisen kehityksen kuin myös julkisen politiikan tavoitteena.

Vuodesta 2012 alkaen lähes vuosittain julkaistussa onnellisten maiden listauksessa Suomi ja Sveitsi ovat pysytelleet kuuden parhaan joukossa Sveitsin ollessa vuonna 2015 ensimmäisellä sijalla ja seuraavan vuonna toisena Suomen ollessa kuudes ja viides. Tutkimuksessa selviää, että monissa maissa onnellisuusaste on viimeisen kymmenen vuoden aikana muuttunut merkittävästi, mutta Sveitsi ja Suomi ovat säilyttäneet arvokkaan asemansa kärkijoukossa tutkimuksessa mukana olleiden 156 maan joukossa.

Useat maat ovat nostaneet onnellisuuden ylivertaiseksi valtion hyvinvointia kuvaavaksi määreeksi. Näitä onnellisuuteen vaikuttavia asioita sisältää myös YK:n kehitysapu. New Yorkissa syyskuussa 2015 pidetyssä huippukokouksessa YK:n jäsenmaat sopivat kestävästä kehityksen tavoitteista ja toimintaohjelmasta, jotka ohjaavat kestävästä kehityksen edistämistä vuoteen 2030 asti.

Hintataso ja turvallisuus

Suomea ja Sveitsiä pidetään kalliina maina. Sen osoittavat myös tilastot (European Comparison Programme, 2018). Sveitsin hintataso ylitti Euroopan Unionin keskiarvon 60 prosentilla ja Suomi 20 prosentilla. Suomea kalliimpia maita olivat Sveitsi, Norja, Tanska, Irlanti ja Ruotsi. Selkeästi alle EU-keskihintatason Suomessa jäivät vuonna 2017 energian ja tietoliikenteen hinnat. Vuoden 2018 tilaston mukaan kaikista Euroopan maista ovat ruoka ja alkoholittomat juomat toiseksi kalleimpia Sveitsissä, noin 60 prosenttia yli EU-keskiarvon. Alkoholijuomissa taas Suomi on noin 80 prosenttia EU:n keskiarvoa korkeammalla.

Korkea elintaso kertoo myös siitä, että yhteiskunta on monipuolisesti elinkelpoinen, vakaa ja toimintakykyinen yhtä hyvin yhteiskuntarakenteeltaan kuin sisäiseltä ja ulkoiselta turvallisuudeltaan. Sveitsissä on joka paikassa erittäin ystävällinen, kohtelias ja nopea palvelu. Tämän oppivat nopeasti myös Sveitsin palveluammateissa työskentelevät vierastyöläiset.

Samalla nämä seikat ovat matkailukehityksen edellytyksiä. Turvallisuus ja sen mukanaan tuoma imago yhdessä laadun kanssa on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää maantieteellisille alueille matkailun painopistealueeksi muodostumisessa.

Maailmanlaajuisesti julkaistaan monenlaista vertailutietoa turvallisimmista ja vaarallisimmista maista. The Institute for Economics and Peace -tutkimuslaitoksen vuoden 2019 julkaisussa turvallisimmista maista Suomi sijoittuu sijalle yhdeksän ja Sveitsi sijalle seitsemän. Sveitsiä ennen tulevat Islanti, Tanska, Itävalta ja Uusi Seelanti. Vertailun tiedot perustuvat 23 laadullisiin ja määrällisiin indikaattoreihin kattaen 163 itsenäistä valtiota. Sveitsissä majapaikkaansa pitävän Maailman Talousfoorumin (World Economic Forum WEF), Travel and Tourism-raportin listauksessa Suomi on maailman turvallisin maa Sveitsin sijoituessa kahdeksaksi listauksen kattaessa 136 maata.

Siisteys ja kestävä kehitys

Sveitsin valtio ja yritykset panostavat tuotannossaan ja kulutuksessaan ympäristövastuullisuuteen ja kestäväan kehitykseen. Palvelujen ja tuotteiden ympäristöystävällisyyttä, sosiaalista vastuuta, luonnonmukaisuutta ja vastuullisuutta seurataan, valvotaan ja määritetään tarkasti sekä kansallisella että EU:n tasolla ja tehdään näkyväksi maailmanlaajuisesti.

Sveitsi on erittäin siisti maa. Sveitsiläiset ovat lajitelleet jätteensä huolellisesti jo kauan. He eivät heitä roskia maahan ja pihat ja kadut ovat siistissä kunnossa. Metallit kuten juomapurkit kierrätetään erikseen samoin kuin lasijäte. Pullonpalautusta liikkeisiin ei ole eikä myöskään rahallista pullopanttia. Kuntien toimesta kerätään talouksien jätepusseja kuten myös pahvit, paperi- ja puutarhajätteet kiinteistön edustalta tiettyinä keräyspäivinä. Sveitsin kunnat noudattavat kestäväan kehityksen arvoja niin vesi- ja energiatekniikoissa, jätehuollossaan, kulttuuriperinnön vaalimisessa kuin myös paikallisen väestön huomioimisessa.

Ilmastonmuutos ja sen ehkäisy ovat ykköshuolenaiheita Sveitsissä. Tuore tutkimus osoittaa, että Sveitsin alueella jäätiköt ovat menettäneet kymme-

nesosan laajuudestaan viiden viime vuoden aikana. Sveitsissä ilman keskimääräinen lämpötila nousee kaksi kertaa nopeammin kuin keskimäärin maailmassa, johtuen osittain Sveitsin sijainnista kaukana merestä ja korkeasta ilmanalasta. Ilmastonmuutoksella on suuret vaikutukset matkailuun.

Lentoveroasia on ajankohtainen monen muun Euroopan maan tavoin myös Sveitsissä. Liittoparlamentti suunnittelee lentomatkustamiseen lisämaksua ja lentoveroa tullaan käsittelemään hiilidioksidipäästöjä koskevan lain tarkistamisen yhteydessä vuonna 2020.

Sveitsi kuuluu maailman parhaimpiin maihin kestäväan kehityksen mittareilla mitattuna.

VisitFinlandin tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisista noin 22 % ottaa kestäväan kehityksen arvot huomioon matkapäästöstä tehdessään; vastaavasti saksalaisturisteista jo 40 %. Yritykset ottavat näitä seikkoja huomioon yhä enenevin määrin myös markkinointiviestinnässään helpottaen näin matkailijan valintoja. Erilaisia kestäväan kehityksen indikaattoreita sertifiointineen on useita ja kriteerien täytyttyä sertifiointilogot ovat yrityksen käytössä.

Marsalkka Mannerheim ja Sveitsi

Kansainvälisen tutkijaryhmän tekemän World Value Survey -kyselyn arvioinnissa vuonna 2019 paljastui, että kansoista suomalaiset ovat kulttuurisesti lähimpänä sveitsiläisiä. Kyselyssä kartoitettiin mm. sosiaalisuuden ilmaisemista sekä suhdetta rahaan ja politiikkaan. Seuraavaksi lähinnä sveitsiläisiä, ja ilmeisesti myös suomalaisia, kulttuuriltaan ovat kanadalaiset. Sveitsiläisiä ja suomalaisia yhdisti edellä mainittujen seikkojen yhtäläisyyksien lisäksi vahvaksi luokiteltu piirre luottaa tuntemattomiin ihmisiin.

Sveitsiläiset arvostavat marsalkka Carl Gustaf Emil Mannerheimia ja Suomen selviytymistä viime sodissa. Jatkosodan aikana maaliskuussa vuonna 1943 Mannerheim sairastui keuhkokuumeeseen ja oli hoitamassa terveystään Etelä-Sveitsissä Luganossa. Jätettyään presidentin tehtävät vuonna 1946 Mannerheim vetäytyi Sveitsiin. Hän vietti viimeiset elinvuotensa 1948–1951 ilmastoltaankin hänelle hyvin soveltuneessa Genevenjärven

rannan Montreux`ssa Glion`in kylässä Valmont`in yksityissairaalassa. Siellä kirjoitettiin myös Mannerheimin muistelmat.

Genevenjärven rannalla Territet`n kaupunginosassa lähellä Valmont`in sairaalaa on Mannerheimin mukaan nimetty puisto "Parc de Mannerheim" ja sinne on vuonna 1955 pystytetty Mannerheimin muistomerkki. Muistomerkkiin on kirjoitettu Aaro Hellaakosken runosäkeet: "Tuossa on luonne, laivan keulassa kyllä, kun se syvien yllä, tietänsä kyntää." Vuosittain kesäkuun ensimmäisenä lauantaina Sveitsiläis-suomalainen upseeriyhdistys "Die Finnisch-Schweizerische Offiziersvereinigung" (FSOV) ja Sveitsin Suomen ystävien yhdistys "Schweizerische Vereinigung der Freunde Finnlands" (SVFF) edustajineen laskevat yhdessä Suomen Sveitsin suurlähetystön edustajan kanssa seppeleen Mannerheimin muistomerkillä. Sveitsissä on vuosittain stipendiaattina yksi suomalainen upseeri. Hänet nimitetään tässä tilaisuudessa juhlallisesti "Mannerheim-stipendiaatiksi".

Valmont`in klinikalla paljastettiin vuonna 2011 juhlallisessa tilaisuudessa Mannerheimin muistolaatta. Muistolaatan toteuttajina toimivat Suomen Sveitsin suurlähetystö, Montreux`n kaupunki, Sveitsiläis-suomalainen upseeriyhdistys (FSOV), Valmont`in sairaala, Suomen Luganon kunniakonsuli ja Suomen Marsalkka Mannerheimin Perinnesäätiö.

Montreux-Veveyn alue tunnettiin jo vuosisata sitten kylpylöistä, upeasta rantabulevardistaan ja Chillon`in linnasta. Nykyisin alue tunnetaan lisäksi vuotuisesta Montreux Jazz Festival -tapahtumasta.

Lähteet

Bundesamt für Statistik. <http://www.bfs.admin.ch>

MySwitzerland. <http://www.myswitzerland.com/en-fi>

Turunen, Tuija 2015. Matkailijan mielikuvia Suomesta ja Sveitsistä/Images of Finland and Switzerland:

-Genevenjärven ja Saimaan alueilla/-areas of Lac Léman and Lake Saimaa. Opinnäytetyö. Degree Programme in Tourism. Theseus-kokoelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015123121735>

Visit Finland. <http://www.visitfinland.fi>